

अध्याय १४

आमाबाबु र स्याहारकर्ताहरूका लागि सहयोग

संसार भरी नै आमाबाबु र परिवारका अन्य सदस्यहरू आफ्ना साना बालकहरूको हेरचाहको निमित्त कडा परिश्रम गर्छन्। यदि कुनै परिवारमा सुन्न नसक्ने नानी जन्मियो भने उसलाई हुर्काउन आवश्यक पर्ने कुनै कुराको पनि कमी हुन नदिन अझ बढी जिम्मेवारी बहन गर्नुपर्ने हुन्छ। यस्तो थप जिम्मेवारीले नानीको जीवनमा ठूलो अन्तर त ल्याउछ नै आमाबाबुका लागि भने धेरै तनावपूर्ण र थकित तुल्याउने काम हुन सक्छ। यस अध्यायमा बहिरा बालकहरूको हेरचाह गर्ने आमाबाबु र स्याहारकर्ताहरूलाई आइपर्ने परिस्थितिहरूको सामना गर्न र आफू तथा आफ्ना बालकहरूको हेरचाह गर्न सहयोगी हुने सूचना छन्।

हामीले आफ्नो जीवन हाम्रा बालकहरूसँगै विताउने हुनाले उनीहरूमाथि हुने सबै कुराहरूले हामीलाई गहिरो असर पुर्याउँछ। बहिरा बालक भएका धेरै परिवारहरूले आफूलाई असहाय महशुस गर्छन् र आफ्ना भविष्यप्रति चिन्तित हुन्छन्। यदि एक अर्कालाई सहयोग गर्न आमाबाबुहरू मिले भने उनीहरूले आफ्ना बालकहरूको जीवनमा सुधार ल्याउन सक्छन्। उनीहरूले सुन्नेसमस्या भएका सबै बालकहरूका लागि राम्ररी सहयोग पुर्याउन समुदाय परिचालन गर्ने समूहको रूपमा काम गर्न सक्नेछन्।

पहिलोपटक आफ्नो नानीले राम्ररी सुन्न सक्दैन भन्ने कुरा थाहा पाउँदा

नातेदारहरू मध्ये कोही बहिरा भएका परिवारहरूका लागि पनि आफ्नो नानीले राम्ररी सुन्न सक्दैन वा ऊ बहिरो छ भनेर थाहा पाउनु निकै पीडादायक हुन्छ। यस्तो हुनु स्वभाविकै कुरा हो। यस्तो अवस्थामा आमाबाबुले निम्न खालका अनुभव महशुस गर्न सक्छन् :

- अब के गर्ने भनेर चिन्ता

बहिरोपनबारे मलाई केही थाहा छैन। मेरो नानीका लागि अब के गरौं ?

- बहिरो हुनाका कारण उत्पन्न डर र भविष्यबारे चिन्ता

मेरो नानीको विवाह र जीवनयापन कसरी हुनेछ ?

- अस्वीकार

नानीलाई राम्रो औषधि गरिदन पाइयो भने उसले सुन्न सक्नेछ।

- घटनाप्रति आक्रोस

मेरो परिवारमा यस्तो विपत्ति हुनु न्यायोचित होइन।

- एकलोपन

यो कस्तो हो कसैलाई पनि थाहा छैन। कसैले पनि मलाई सहयोग गर्न सक्दैनन्।

- आफ्नो कारणले बहिरोपन भएको होला कि भनेर दोषी करार

गर्भवति भएका बेलो मैले राम्रो खानेकुरा खाएको भए सायद यस्तो हुने थिएन।

- नानी बहिरो भएकोमा लज्जा

हाम्रा छिमेकीले के सोच्लान् ?

- उदास असहाय वा खिन्नता (मानसिक विरक्ति) म साह्रै निरास छु।

म त बेसहारा नै बने।

- यसलाई भाग्यको खेल वा सजायको रूपमा स्वीकार

श्रापलाई बदल्न हामी केही गर्न सक्दैनौं। यो सबै हाम्रो कर्मको फल हो।

आवजाहरुको बुझाइ

आमाबाबुहरू, परिवारका अन्य सदस्यहरू र स्याहारकर्ताहरूमा भिन्न भिन्न प्रकारका भावनाहरू उत्पन्न हुनसक्छन्। यस्तो अवस्थामा उनीहरूलाई आफ्नै ढङ्गबाट भावनाहरू व्यक्त गर्न दिइनु पर्छ। 'यसो वा उसो गर' भनेर सल्लाह दिनु हुँदैन।

नानी बहिरो भएकोमा मेरा श्रीमान् रिसाएका छन् तर म सधैं उदास रहन्छु।

चिन्ता, एकलोपना वा डर जस्ता भावनाहरू समय वित्दै जाँदा घट्टै जान्छन्। आमाबाबु तथा अभिभावकले बहिरो बालकलाई पनि अरु बच्चाहरू जस्तै उस्तै माया, स्नेह, अनुशासन र सिकाइको आवश्यकता हुन्छ भनेर महशुस गर्न थाल्नेछन्।

तर ती भावनाहरू नानीको जीवनमका हरेक महत्वपूर्ण मोडमा पुन सबल भएर उब्जिन सक्नेछन्, जस्तै उसले विद्यालय जान शुरु गर्दा। त्यस्ता भावनाहरू पुनः उब्जनु भनेको गलत कुरा होइन। यसको अर्थ उनको बहिरोपनसँग सहज या अनुकूल पार्नुपर्ने अर्को समय आइपुगेको बुझिन्छ।

यी सबल भावनाहरूले आमाबाबुलाई आफ्नो नानीको जीवन राम्रो बनाउने काममा सहयोग गर्नेछन्। उदाहरणका लागि एकलोपनले गर्दा आमाबाबुहरूलाई

समुदायमा रहेका बहिरा वयस्कहरू वा बहिरा बालक भएका परिवारहरूसँग पुन प्रोत्साहन गर्न सक्छ। रिसले गर्दा अरु आमाबाबुहरूलाई सङ्गठित गरी 'बहिरा बालकहरूलाई शिक्षा देऊ' भनेर सरकारसँग माग गर्ने शक्ति प्राप्त हुनसक्छ।

जब आफ्नी नानीले राम्ररी सुन्न सकिदैनन् भन्ने स्वीकार गरिन्छ, तब आफ्नी नानी जे जस्तो भएपनि उनीमाथि माया पलाउनेछ। र अन्य बालकहरूले जस्तै उनले पनि आमाबाबुलाई सहयोग, आनन्द र खुसी दिनेछ।

ओहो ! उनीहरू कति रमाइलो मानिरहेछन्। मैले व्यथैमा दीपिकालाई परिवारको बोझ ठानें।

बच्चा हेरचाह गर्दा हुने तनावको व्यवस्थापन

नानीको आमाबाबु हुनु कठिन काम हो । भन् राम्ररी नसुन्ने वा बहिरी छिन् भने यो काम कठिन हुन्छ । उदाहरणका अरू बालकहरूले मानिसहरू बोलेको सुनेर आफैँ जान्न थाल्छन्, तर बहिरा बालकहरूलाई परिवारहरूले सिकाउनुपर्ने हुन्छ ।

यस्ता थप कामहरूका लागि समय र उर्जा जो हो गर्न गाह्रो हुन्छ । यी कामहरूले तनाव उत्पन्न हुन्छ । यस्ता तनावको विभिन्न उपायहरूले व्यवस्थापन गर्न सकिन्छन् । ती बारे केही परिवारहरूका अनुभवहरूमा आधारित सुझावहरू दिइएका छन् ।

स्याहारकर्ताको हेरचाह

आमाबाबु र अन्य स्याहारकर्ताहरूलाई केही क्षण आराम गर्ने समय पाउन सके भनेमात्र उनीहरूले बालकहरूको राम्रो हेरचाह गर्न सक्छन् । बजार जाने, साथीहरू र इष्टमित्रहरूसँग भेटघाट वा बातचित गर्ने, सन्देश प्राप्त गर्ने वा छरछिमकमा भेला हुने जस्ता सामान्य कुराहरू सहयोगी हुन सक्छन् ।

एक अर्काको हेरचाह गर्न नबिसर्नुहोस् । आमाबाबु हुन धेरै गाह्रो हुन्छ ।

याद गर्नुहोस् ! बालकको हेरचाह गर्नेले आरामी अवस्थामा मात्रै बालकहरूको राम्रो हेरचाह गर्न सक्छन् ।

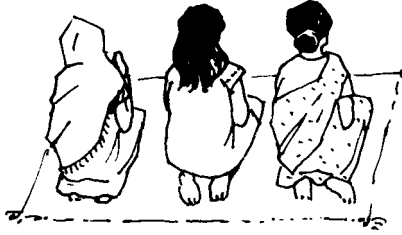

कहिलेकहीं आमाबाबु समूहमा हरेक आमाबाबुले भोगिरहेका समस्याहरूबारे एकैक्षण एक आपसमा छलफल गरेपनि फाइदा हुन्छ । कसैलाई समूहमा आफ्ना कठिनाइहरूबारे कुरा गर्न अष्टयारो लाग्छ भने आफूलाई आइपरेका समस्या तथा अवस्थाहरू बारे गीत, कविता वा कथा रचेर पनि व्यक्त गर्न सक्छन् । कोही-कोही व्यक्तिले नबोलीकनै चित्र कोरेर पनि आफ्ना विचार र भावनाहरू व्यक्त गर्न सक्छन् । यो गर्न उनीहरू चित्रकार नै हुनुपर्छ भन्ने छैन ।

धेरै समुदायहरूमा मन र शरीरलाई शान्त राख्नका साथै मन दह्रो पारेर राख्न विभिन्नखाले विश्वासहरू तथा परम्पराहरू हुन्छन् । यी तरिकाहरूको अभ्यास गर्दा नानीका आमाबाबु तथा सेपाप्रदायकहरूलाई आफ्नो स्वास्थ्य हेरचाह गर्न सहयोग पुग्न सक्छ ।

प्रार्थना

योग

व्यायाम वा कराते

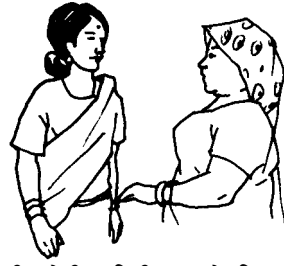
आमाबाबु समूहहरू

एलिनाको जीवनमा परिवर्तन ल्यायो एउटा आमाबाबु समूहले

निकारागुवाकी रोजा नामकी एउटी महिलाले आफ्नी छोरी एलिनामा सुनाइसम्बन्धी केही समस्या भएको शंका गरिन् । एलिनालाई बोलाउँदा कुनै प्रतिक्रिया जनाउँदैन थिइन् तर ठूलो हल्ला आएमा मात्र प्रतिक्रिया जनाउँथिन् ।

यसपछि चिन्तित भएर रोजाले एलिना १६ महिनाकी भएपछि उनलाई डाक्टरकहाँ लगिन् । डाक्टरले रोजालाई ज्यादै चिसो व्यवहार गरिन् र भनिन्, “तपाईंकी छोरी केही पनि सुन्न सकिदैनन् । ५ वर्षकी भएपछि फेरि एकपटक ल्याउनुहोला, केही गर्न सकिन्छ कि हामी हेरौंला” । यो सुनेर रोजा पहिले भन्दा डराइन् र भन् अलमलमा पर्दै फर्किन् ।

बाटोमा उनले एकजना साथीलाई भेटिन् । साथीले लसपिटोस् नामको एउटा सामाजिक संस्थाको कुरा गरेर त्यससँग सम्पर्क गर्न सल्लाह दिइन् । लसपिटोस् अपाङ्गपन भएका बालकहरूको आमाबाबुहरूको एउटा समूह हो, जसले अपाङ्गता भएका बालकहरूको पूर्ण विकास गर्ने अवसरहरू प्राप्त गर्न सकिने अवस्था निर्माण गर्ने कार्यमा लागेको छ ।

लसपिटोस्का चिकित्सक र स्वास्थ्यकर्मीहरूले पनि रोजालाई उनकी छोरी बहिरी भएको निदान गरे । तर उनीहरूले रोजालाई भविष्यबारे केही आसलाग्दो कुरा पनि गरे । एलिनालाई विशेष सहयोग र थप सहयोग दिएमा उनको पनि सुन्नसक्ने बालक सरह विकास गर्न हुन्छ भन्नेबारे बताए । लसपिटोस सम्बद्ध आमाबाबुको सहयोगका कारण एलिनाको जीवन परिवर्तन गर्न सक्छु भन्ने रोजामा आत्मविश्वास जाग्यो ।

अहिले रोजा लसपिटोस्की सक्रिय सदस्य छिन् र अरू आमाबाबुलाई आवश्यक पर्ने हरेक सहयोग दिन उनी सक्रिय छिन् ।

अहिले एलिना, अभिव्यक्त गर्न सक्ने, आफ्नो हेरचाह गर्ने, सुखी, समझदार र आत्मविश्वासी केटी बनेकी छिन् । उनी संचार गर्न सकिछन् र नियमित विद्यालय जान सकिछन् । यो सबै परिवारको सहयोग र लस पिटोस्मा पाइएको हेरचाहले गर्दा भएको हो ।

लस पिटोस्को सहयोग र परिवारको धेरै ठूलो प्रयासले तीन वर्षमा हामीले धेरै प्रगति गरेका छौं । म अरू आमाबाबुलाई, “मैले गर्न सकेँ भने तपाईंहरूले पनि गर्न सक्नुहुन्छ । प्रयास गर्नुहोस् ।”

समूह निर्माण गर्ने

यदि आफ्नो समुदायमा अरु पनि बहिरा बालकहरूका आमाबाबुहरू छन् तर आमाबाबुको कुनै समूह छैन भने समूह निर्माण गर्ने निर्णय गर्नु पर्छ। एक व्यक्तिको विचारले पनि कैयन् शक्तिमान्, अतिसक्रिय आमाबाबु समूहहरू बनेका छन्। एउटा समूहको रूपमा आमाबाबुहरू मिलेर समस्याहरू समाधान गर्नका लागि काम गर्न सक्छन्। एक्ला आमाबाबुले भन्दा समूहका आमाबाबुहरू मिलेर गरिएका कार्यहरूले बढी उपलब्धी प्राप्त हुन सक्छ।

हाम्रो समूहले एक सदस्यलाई
सहरस्थित राष्ट्रिय बहिरा
सङ्घमा कुरा गर्न पठायो।
अहिले एकजना कार्यकर्ता
नियमित रूपमा हाम्रो गाउँमा
आइरहन्छन्।

- समूह बनाउन इच्छुक दुई वा त्यो भन्दा बढी आमाबाबु वा स्याहारकर्ताहरू खोज्नुहोस्। तपाईंले बहिरा बालक भएका परिवार भेट्नु भएन भने पनि अन्य अपाङ्गपन भएका बालक भएका परिवारहरू भेट्नु सक्नुहुन्छ। वा स्वास्थ्य कार्यकर्ताले छेउछाउका समुदायमा त्यस्ता परिवारहरू भएको थाहापाएका हुन सक्छन्।
- कहाँ र कहिले भेट्ने भनेर योजना बनाउनुहोस्। विद्यालयको कोठा, स्वास्थ्य केन्द्र, सहकारी वा मठ-मन्दिर जस्ता सबैले कुराकानी गर्न सहज मान्ने ठाउँ छान्दा बेस हुन्छ। पहिलो बैठकमा तपाईंहरू किन भेला हुनुभएको र भेलाबाट के आसा राख्नुहुन्छ भन्ने विषयमा छलफल गर्नुहोस्।
- संभवत पहिला २-४ बैठकको नेतृत्व एकजना व्यक्तिले गर्न सक्छन्। तर एकै व्यक्तिले समूहको निम्ति निर्णय गरिरहनु राम्रो हुँदैन। छलफलहरूलाई भेलाको मूल उद्देश्यमा केन्द्रित गर्ने प्रयास गर्नुहोस्। २-४ बैठकपछि पालै पालो नेतृत्व गर्ने चलन बसाउनुहोस्। भिन्न भिन्न मानिसहरूले भेलाको नेतृत्व गर्नाले समूहका लजालु सदस्यहरूलाई पनि सहभागि हुन प्रेरित गर्छ।

एक अर्कालाई सर-सहयोग गर्न सिक्ने

व्यक्तिहरूबीच एकअर्कामा चिनजान भएता पनि राम्ररी सुन्न नसक्ने वा बहिरा नानीहरूका आमाबालाई आफ्ना भावना, अनुभव र नानी हुर्काउँदा सामना गर्नुपरिरहेका चुनौतीहरूबारे कुराकानी गर्न समय लाग्न सक्छ। यी कुराहरूका निम्ति अभ्यास गर्नु आवश्यक हुन्छ।

किन हामीले आफ्ना
समस्याहरू सबै छिमेकीहरूलाई
बताउनु पर्ला ?

ओमकार ! कसले सहयोग
गर्छ भनेर किन अर्काको मुख
ताक्ने ? आखिर हाम्रा
समस्याहरू हामी सबै मिलेर
नै सामना गर्नेपर्छ क्यारे।

समूह सदस्यहरूलाई समूह भित्र सहजतासाथ पेश हुन र एक अर्कालाई विश्वास गर्न सहयोग पुऱ्याउने केही सुभावहरू यहाँ दिइएका छन् ।

अरुको कुराहरू पूर्वाग्रह नलिई ध्यानपूर्वक सुन्नुहोस् । आफ्ना कुरा अरूले कसरी सुनून् भन्ने चाहनुहुन्छ त्यसरी नै अरुहरूको कुरा पनि सुन्नुहोस् ।

अरूलाई 'यसो गर' भनेर अह्राउने कोसिस नगर्नुहोस् । अरूले कस्तो अनुभव गरिरहेकाछन् बुझ्न र आफ्ना अनुभवहरू साटेर सहयोग गर्न सक्नुहुनेछ । तर प्रत्येक व्यक्तिले आफ्ना बालकहरूको हेरचाह गर्ने उत्तम उपायहरूबारे निर्णय आफैले नै गर्नुपर्छ ।

प्रत्येक सदस्यको गोपनीयताको सम्मान गर्नुहोस् । समूहमा गरिएका कुरा समूहबाट स्वीकृत नभई अरूलाई नभन्नुहोस् ।

धन्दा नमान्नुहोस् इन्द्रजीत !
तपाईंले यहाँ भन्नुभएका कुरा
म कसैलाई भन्ने छैन ।

त्यो कुरा मलाई थाहा छ ।
यसरी कुरा गर्दा मन नै हलुका
हुन्छ ।

कामकार्वाहीको योजना बनाउने

आमाबा समूहको सहकार्यबाट धेरै समस्याहरूको समाधानका लागि कामकार्वाही गर्न सकिन्छ । यस्तो कामकार्वाही गर्न आवश्यक केही कदमहरू निम्नबमोजिम हुनसक्छन् :

१. समूहका धेरैजसो सदस्यहरूलाई महत्वपूर्ण लागेको समस्या छान्नुहोस् । धेरै परिवर्तनहरूको आवश्यकता पर्ने भएता पनि एक समयमा एउटा समस्याबारे मात्रै काम गरेमा समूहको काम प्रभावकारी हुन सक्छ । पहिलो पटक आफ्नो समूहले चाँडै समाधान गर्नसक्ने समस्याहरू छान्नुहोस् । जब समूहले मिलेर काम गर्न सिक्छ, तपाईंले जटिल समस्याहरूमा काम गर्न सक्नुहुनेछ ।

मैले नयाँ जागिर पाएको छु । मैले
मेरो बहिरो नानीको हेरचाह गर्ने
कोही पनि भेट्न सकेको छैन ।

मलाई हटियाका दिन मेरी नानी
हेरिदिने मान्छे चाहिएको छ ।

मेरो छोराको हेरचाह गर्ने
मेरी आमाको स्वास्थ्य नै
हाल आएर बिग्रिएको छ ।

२. समस्याको समाधान कसरी गर्ने हो निर्णय गर्नुहोस् । समाधानका सम्भावित सबै उपायहरूको सूची तयार गर्नुहोस् र आफ्नो समूहको क्षमता र उपलब्ध स्रोत अनुरूपका उपायहरू छान्नुहोस् ।

हाम्रो नानीको हेरचाह गर्ने कसैलाई खोजौं न, सकभर साङ्केतिक भाषा जानेको व्यक्ति भए खोजौं ।

नत्र पालैपालो हेरौं । प्रत्येक परिवारले एक-एक दिन हेरचाह गरौं ।

आरतीले पनि काम खोज्दैछिन् ।

३. योजना बनाउनुहोस् । काम सक्न समूहका सदस्यहरूले भिन्दाभिन्दै काम गर्नुपर्ने हुन्छ । कुन काम कहिले सक्ने हो मिति तोक्ने गर्नुहोस् ।

गोमा तपाईं त बहिरो समुदायको सदस्य हुनुहुन्छ । त्यहाँ साङ्केतिक भाषा जानेको कसैले काम खोजिरहेको थाहा पाउनुभएको छ ?

म पत्ता लगाउँला तर हामी उनलाई कति तलब दिनसक्छौं ।

म आरतीलाई सोधौंला, यदि उनी मसँग केही सङ्केतहरू सिक्न चाहन्छिन् कि ।

४. बैठक बसेका बेला कार्यको प्रगति विवरणबारे कुराकानी गर्नुहोस् । कठिनाईहरू आईपरेमा आवश्यकताअनुरूप आफ्नो योजनामा फेरबदल गर्नुहोस् ।

हामीले साङ्केतिक भाषा जान्ने कोही भेटायौं ?

अहं । ज्यादै कमले मात्र साङ्केतिक भाषा जानेका हुन्छन् ।

तर, आरती साङ्केतिक भाषा सिक्न र हाम्रा नानीहरूको हेरचाह गर्न इच्छुक छिन् ।

थोरै स्रोत भएको समूहले पनि परिवर्तन ल्याउन सक्छ !

अपाङ्गपन भएका बालकका हरेक परिवारहरूलाई सहयोग गर्ने जिम्मेवारी छर-छिमेक, गाउँ, सहर वा राष्ट्र, सिङ्गै समुदायले लिनुपर्छ भन्ने हाम्रो विश्वास छ। तर कहिलेकहीं बृहत समुदायलाई जिम्मेवारी बहन गराउनका लागि सहकार्य गरिरहेका आमाबाबुका समूहले प्रयत्न गर्नुपर्छ। दक्षिण अफ्रिकाका आमाबाबुको एउटा दृढ निश्चयी समूहले सहकार्यबाट आफूसँग भएका सबै स्रोतहरू प्रयोग गरेर बाधाहरू फुकाउन र केही नै नभएको ठाउँमा पनि केही गर्न सकिन्छ भनेर उदाहरण नै देखाएको छ।

स्रोतहरूको निर्माण- दृढताको शक्ति

दक्षिण अफ्रिकाको एउटा सहरको कुरा हो। त्यहाँ सिकाइसम्बन्धी अपाङ्गपन भएका बालकहरू कमै मात्रामा अरू बालकहरूसँग खेल्थे वा विद्यालय जाने गर्थे। त्यस शहरका स्थानीय दिवा हेरचाह केन्द्रहरूले त्यस्ता बालकहरूलाई हेरचाह गर्न चाहँदैनथे। यसैकारण ती बालकहरूका धेरै आमाबाहरू घर छोडेर काममा जान सक्दैनथे। केन्द्रलाई हेरचाह गर्न आग्रह गर्नेहरूलाई पनि केन्द्रले, “तपाईंले हामीलाई के गर्ने भनेर सिकाउनुपर्दैन,” र “तपाईंका नानीहरूको हेरचाह गर्न हामीसँग स्रोतहरूको कमी छ,” भन्दथे।

एकदिन आमाबाबुको एउटा समूह जस्मा बेरोजगार, औपचारिक शिक्षा प्राप्त नगरेका वा ज्यादै कम शिक्षा प्राप्त गरेका महिलाहरू सम्मिलित थिए, एक ठाउँमा भेला भए। त्यसभेलामा उनीहरूले ती आफ्ना नानीहरू र तिनका परिवारहरूका लागि केही गर्ने अठोट गरे। उनीहरूले आफूहरू मध्ये एकदुई जनाले सबै नानीहरूको हेरचाह गर्ने र बाँकी अरूले काम गर्ने निश्चय गरे।

हामीसँग पैसा थिएन, कुनै विशेष स्रोत पनि थिएन। हामीले प्रत्येक आमाबाबुले आधा बन्दा, एउटा गाँजर वा आलु जस्ता आफूसँग भएका केही न केही आफ्नो नानीसँगै पठाउन पर्ने नियम बनायौं।

ती सामाग्रीहरूबाट हेरचाह गरिने नानीहरूका लागि हामीले सूप तयार गर्थौं।

आमाहरूले नानीहरूको हेरचाह गर्ने समय तालिका निर्माण गरे। एक जनाले पकाउने जिम्मा लिइन्। एकजना शिक्षिका बनिन्। अरूले घरमै बसेर गर्न सकिने काम खोजे। रोजगारमा लागेका आमाबाबुले दिवा हेरचाह केन्द्रको नानीको हेरचाहका लागि थप आवश्यकतामा केही न केही योगदान गरे। एक जना रोजगार अभिभावकले बालकहरूका लागि पुस्तकहरूको व्यवस्था गरे।

उक्त समूहबारे एक जना सामाजिक कार्यकर्ताले सुनिच्छन् र उनीहरू के गर्दैछन् भनेर हेर्न आइन्। उनले स्थानीय निकायलाई सो समूहमा हेरचाह गर्ने आमाहरूलाई केही आर्थिक सहयोग दिन बाध्य तुल्याइन्।

शुरुमा उनीहरूसँग एकमात्र स्रोत, दृढता मात्र थियो, त्यतिले नै आमाहरूले आफ्ना नानीहरूका लागि दिवा हेरचाह केन्द्र स्थापना गर्न र आफूले आयआर्जन गर्न पनि सफल भए।

परिवर्तनका लागि गर्न सकिने कार्यहरू

आमाबाका समूहहरूले धेरै प्रकारका परियोजनाहरूमा काम गर्छन् । उनीहरूले सधैं आफ्ना बालकहरूलाई सहयोगी हुने मात्र होइन, परिवारहरूको आर्थिक अवस्था, समुदायहरूका दृष्टिकोण वा सरकारहरूका कानूनहरू र बहिरा बालकहरूलाई प्रदान गरिने सेवाहरूमा परिवर्तन ल्याउने कोसिस गर्न सक्छन् । आफ्ना बालकहरूका निम्ति बढी भन्दा बढी स्रोतहरू जुटाउन आमाबा-समूहहरूले निम्न कामहरू गर्न सक्छन्:

- बहिरा बालकहरूसम्बन्धी नयाँ परियोजनाहरूका लागि रकम जुटाउने उपायहरू पत्ता लगाउन सक्नेछन् ।
- कामका नयाँ सीपहरू सिक्न आमाबाहरूलाई सहयोग गर्न सक्नेछन् ।
- आफ्ना बालकहरूलाई पढाउन र सहयोग गर्न कार्यशालाहरू आयोजना गर्न सक्नेछन् ।
- श्रवण सहायक-यन्त्रसम्बन्धी सूचनाहरू आदान प्रदान गर्न सक्नेछन् ।
- साङ्केतिक भाषाका कक्षाहरू सञ्चालन गर्न सक्नेछन् ।
- बहिरा तथा सुन्न सक्ने व्यक्तिहरूलाई एकै ठाउँमा ल्याउन सक्नेछन् ।

यी आमाहरूले सिलाइको काम सिके, ता कि थप पैसा कमाउन, घर नजिकै काम गर्न र आफ्ना बालकहरूसँग बढी समय बिताउन सकियोस् ।

धेरै आमाबा समूहहरूले समुदायलाई बहिरोपन सम्बन्धमा शिक्षित तुल्याउने काम गर्छन् । प्रायसः उनीहरू बहिरा व्यक्तिहरूसँग मिलेर काम गर्छन् । यी समूहहरूले अरू व्यक्तिहरूलाई बहिरोपनबारे थप जानकारी दिन गोष्ठी-कार्यशालाहरू, रेडियो कार्यक्रमहरू, समाचारपत्रहरू, भित्ते पाटीहरू, सडक नाटकहरू र पोस्टरहरूको प्रयोग गर्छन् ।

केही आमाबा समूहहरूले बहिरा बालकहरूका निम्ति बनेका सरकारी कार्यक्रमहरू र कानूनहरूमा सुधार गर्न काम गर्छन् । उनीहरू स्वास्थ्य तथा शिक्षा मन्त्रालय र सो अन्तर्गतका कार्यालय र अधिकारीहरूसँग सम्पर्क गर्छन् ।

उनीहरूले यी व्यक्तिहरूलाई आफ्नो समुदायमा आवश्यक सेवाहरू वा बहिरा वा सुन्ने समस्या भएका बालकहरूको सुरक्षाका लागि आवश्यक कानूनहरूबारे बताउँछन् । यदि सरकारी अधिकारीहरूले आफ्ना बालकहरूको अवस्थामा सुधार ल्याउन काम गरेनन् भने उनीहरूले चिठी लेख्छन्, उजुरबाजुर गर्छन् वा विरोध प्रदर्शन (ज्याली) हरूको आयोजना गर्छन् ।

